

KONAKLAMA YAPILARININ ENGELLİLERE YÖNELİK ODA DÜZENLEMELERİNİN İRDELENMESİ

Burcu PEHLİVANOĞLU*

Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimari ve Çevre Tasarımı Bölümü, Antalya

ÖZET

Konaklama yapıları, yolcuların geçici olarak kullandıkları dinlenme, eğlenme, çalışma gibi ihtiyaçları çerçevesinde programlanmış konutlar olarak tanımlanmaktadır. Bu yapılar çok farklı çevrelerden gelen kişilerin kullanımına yönelik olarak tasarlanmış alanlardır. Konaklama mekânları, normal bireylerin kullandığı alanlar olmakla beraber, toplumun hiç de azımsanmayacak bir bölümünü oluşturan engelliler, yaşlı-çocuk gibi hareket kısıtlılığı yaşayan bireylerin de tatil veya iş seyahatleri için kullandıkları alanlardır. Ancak engelli ve hareket kısıtlılığı olan bireyler, konaklama yapılan süre zarfında tasarımdan kaynaklanan sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunların çözümlenebilmesi için mekânların ergonomik ve ayrıntıları düşünülmüş olarak tasarlanması gerekmektedir. Bu çalışmada, Antalya Bölgesi'nde yer alan konaklama yapılarında bulunan engelli odalarının mekân tasarımı ve uygulamalarında karşılaşılan sorunlar tespit edilerek çözüm önerileri getirilmeye çalışılacaktır. Çalışma alanı olarak Antalya Bölgesi'nde seçilen beş farklı beş yıldızlı otelin engelli odaları seçilmiştir. Engelli odalarının tasarım kriterleri için Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Yerel Yönetimler için Ulaşılabilirlik Teknik El Kitabı ve Avrupa Komisyonu Standartları 'Engelliler için erişilebilir turizm konusunda bilgi geliştirilmesi' kitapçığı referans alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erişilebilirlik, engelli odası, oda, turizm, konaklama yapıları

ANALYZING DISABLED PEOPLE ROOM ARRANGEMENTS OF ACCOMMODATION PLACES

ABSTRACT

Accommodation buildings are defined as places where travelers temporarily use for their various needs such as rest, entertain and work. These buildings are places which are designed for the use of people coming from many different environments. On the one hand accommodation buildings are used by normal individuals but they are also used by individuals having movement limitations such as disabled people, old people, and children for holiday or business trips. But disabled people and people having movement limitations face problems due to the design of accommodation areas. The places should be designed ergonomically and the details should be taken into account in order to solve these problems. In this study, place design of disabled people rooms in accommodation areas in Antalya region and their problems in practice will be detected and solution recommendations will be offered. Disabled people rooms of five different five stars hotels in Antalya region have been chosen as subject of work. Accessibility Technic Manual for Local Management of Administration of Disabled People of Prime Ministry and 'Improving information on accessible tourism for disabled people' manual of European Commission Standards have been taken reference.

Keywords: Accessibility, disabled room, room, tourism, accommodation structures

1.GİRİŞ

Birleşmiş Milletler (BM) Engelli Hakları Sözleşmesi'yle birlikte hakları dile getirilen engelliler için tüm dünyada 'Engelsiz Turizm' düşüncesi giderek yaygınlaşmaktadır (Kilimci, 2008). Dünyada; 2008 verilerine göre 600 milyondan fazla (TÜRSAB, 2008), 2009 verilerine göre 650 milyondan fazla (Darcy and Pegg, 2011) ve 2011 verilerine göre ise 785 milyondan fazla (WHO and WB, 2011) engelli insan bulunduğu tespit edilmiştir. Bu sayıya hareketleri kısıtlanmış

* Yazışma yapılacak yazar: burcupeh@gmail.com

Makale metni 31.01.2012 tarihinde dergiye ulaştırılmış, 26.04.2012 tarihinde basım kararı alınmıştır.

yaşlı insanları, hamileleri ve çocuklarda eklenecek olursa, toplam rakam dünya nüfusunun neredeyse yarısını oluşturmaktadır (Panero and Zelnik, 1979). Ayrıca insan ömrü uzadıkça yaşlılığa bağlı engelli nüfusu da artmaktadır.

Yapılan araştırmalar sonucunda engelli nüfusun %70'inin seyahat ettiği belirlenmiştir. Bu kişilerin genellikle bir ya da birkaç kişinin refakatiyle seyahat ettikleri düşünüldüğünde Avrupa'da seyahat eden potansiyel rakamın 130 milyon kişi ve bunların yaklaşık turizm harcamasının 80 milyar Avro'da fazla olduğu düşünülmektedir (TÜRSAB, 2008). Turizm açısından oldukça yüksek bir pazara sahip engelli turizmi hakkında yapılan akademik çalışmalar ne yazık ki çok kısıtlıdır (Yau, McKercher and Packer, 2004; Öztürk vd., 2007).

Chen (2004), engelliler için engelsiz turizm sağlamanın hükümetlerin sorumluluğu olduğunu belirtmiştir (Poria, Reichel ve Brandt, 2010). Engelliler için yıllardır ihmal edilmiş etkili yasal düzenlemelerin birçok ülkede (özellikle de gelişmiş ülkelerde) hayata geçirilmesi ve bu yasal düzenlemelerin etkisini göstermesi ile birlikte, engelliler daha fazla seyahat etmeye başlamışlardır (TÜRSAB, 2008). Ülkemizde yaşayan veya ülkemize gelen engelli insanların turizm hareketi içerisinde yaşam standartlarını iyileştirmek amacıyla 1991 yılından itibaren Turizm Bakanlığı tarafından çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Halen yürürlükte olan 21.06.2005 tarih ve 25852 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmeliğe göre; toplam kapasitesi 80 oda ve üzerinde olan oteller ile tatil köylerinde en az 1 oda olması gerekmektedir (Resmi gazete, 2005). Bu düzenlemeyle birlikte 2008 verilerine göre ülkemizde bulunan Turizm Tesislerinde 1176 adet engellilere özel oda bulunmaktadır. Çalışma alanı olan Antalya İli'nde ise 605 oda engellilere ait özel odadır (TÜRSAB, 2008).

Konaklama yapılarında fiziksel engeller pek çok özürli bireyin seyahat olanaklarını kısıtlamaktadır. Diğer mekânlarda olduğu gibi konaklama mekânları da fiziksel çevrenin düzenlenmesi, planlama ve tasarım aşamasından itibaren, tüm engelliler dâhil, bütün insanların kullanım ve erişilebilirlik gereksinimlerini karşılaması, erişilebilir ve kullanışlılık olarak tanımlanmaktadır (Kaplan vd., 2010).

Engellilere yönelik tasarım konusundaki en büyük sıkıntı normal bir bireyin engelli ihtiyaçları konusunda çok az deneyim sahibi olmasıdır. Örneğin bir otel odasının elektrik anahtarı yüksekliğinde yapılacak küçük bir değişiklik normal bir birey için önemli olmaz iken engelli bir birey için çok şey ifade edebilmektedir. Engelli bir birey için iç mekânda yapılacak uygulamalar antropometrik ölçü açısından normal insanlardan farklı olan çocuklar için de hayat kolaylaştırıcıdır. Örneğin iç mekânda merdiven yanında rampalı çözümler çocukları merdiven kazalarına karşı korumaktadır.

İç mekan tasarımı yaparken farklı türde engel düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır. Hareket, görme, işitme bozuklukları ve öğrenme güçlüğü çeken bireylerin yetenekleri ve seyahat için gereksinimleri farklıdır. Yapının engellilere uygun olarak tasarlanması mimari proje safhasında düşünülmesi gereken bir durumdur. Bunun yanında yapı oluştuktan ve tesis işler hale geldikten sonra da pek çok önlem alınabilmektedir. Öncelikli olarak otelde çalışan personelin bu konuda bilinçlendirilmek üzere eğitilmesi gerekmektedir. Çünkü yaşamsal mekânların dışında müşteriyle birebir ilişki müşteri memnuniyeti açısından önemlidir. Çalışan personelin anlayışlı ve nazik davranması ayrıca engelliye ayırıcı bir tavırla yaklaşmaması iç mekânda uygulanması gereken tasarım prensiplerini desteklemektedir.

Günümüzde turizm tesisleri fiyat, kalite ve ilgi çekicilik bakımından birbirleriyle yarışmaktadır. Bununla birlikte bir turizm tesisinin her kullanıcı için erişilebilir olması ülke ekonomisi bakımından oldukça önemlidir. Erişilebilirlik otelle ilgili tüm imkânlardan faydalanmak üzere bireylerin önünde bir engel olmamasını ifade etmektedir. Engelli bireyler açısından değerlendirdiğimiz zaman erişilebilirlik sadece tekerlekli sandalye kullanıcılarını ilgilendiren bir kavram değil, engelli tüm bireylerin bağımsız olarak girebileceği binalar, açık alanlar ve tesisler için kullanılan bir terimdir. Bir turizm tesisinin diğerlerinden daha erişilebilir olması ve bu konuda müşterilerini bilgilendirmesi o turizm tesisine rekabet ortamında avantaj sağlamaktadır.

Engelliler için konaklama faaliyeti bir bilet satın alma, rezervasyon veya paket tur için ödeme yapmak kadar basit bir eylem değildir. Engellilerin ve onlarla seyahat eden bireylerin tam katılımlarını engelleyen pek çok pratik ve sosyal engel bulunmaktadır (Yau et al., 2004).

Engelli olan ve erişilebilirlikleri kısıtlanmış bireyler, engellilere uygun tasarlanmış bir konaklama mekânının sadık müşterisi haline dönüşebilmektedir. Aynı zamanda engelli bireylerle seyahat etmekle yükümlü olan insanlar anne-baba,

Konaklama Yapılarının Engellilere Yönelik Oda Düzenlemelerinin İrdelenmesi

eş, arkadaş da bu sayının daha da artmasına sebep olmaktadır. Turizm tesislerinin mekân düzenlemelerinde popülasyonun pek çok kesimine hitap edebilmesi için engelsiz tasarım kriterlerine uygun düzenlemeler yapmak zorunda oldukları görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de turizmin başkenti olarak bilinen Antalya Bölgesi’nde yer alan bazı Turizm Tesisleri’nde bulunan engelli odalarının, Engelli odalarının tasarım kriterleri için Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Yerel Yönetmelikler için Ulaşılabilirlik El Kitabı, Avrupa Komisyonu Standartları ‘Engelliler için erişilebilir turizm konusunda bilgi geliştirilmesi’, kriterlerine göre değerlendirilmesi, eksikliklerin belirlenmesi ve yapılan bazı yanlışlıklar için çözüm önerileri sunmaktır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışma kapsamında materyal olarak Akdeniz Bölgesi’nde Antalya şehri sınırları içinde beş adet beş yıldızlı otel incelenmiştir. Antalya turizm kapasitesi bakımından en fazla yatak sayısına sahip ilimizdir. Ancak yönetmeliklerin doğru bir şekilde uygulanmaması sonucunda erişilebilirlik konusu üzerinde yeniden düşünülme gerektirmektedir.

Çalışmada şehir içi oteli olarak,

Ramada Otel (Toplam 223 oda, 2 adet engelli odası)
Porto Bello Otel (Toplam 346 oda, 3 adet engelli odası)
Rixos Downtown (Toplam 364 oda, 4 adet engelli odası)

Resort Otel olarak,

Limak Atlantis Belek (Toplam 373 oda, 3 adet engelli odası)
Corinthia Tekirova (Toplam 512 oda, 7 adet engelli odası) incelenmiştir.
Otellerin engelli odalarının erişilebilirlik bakımından engellilere uygun olup olmadığı beş puanlık Likert ölçeğine göre (1= mükemmel, 2= iyi, 3=ortalama, 4=kötü, 5= çok kötü) değerlendirilmiştir.
Avrupa Komisyonu 2004 Standartları “Engelliler için erişilebilir turizm konusunda bilgi geliştirilmesi” kitapçığından yola çıkılarak yapılan incelemede otellerin;

1. Oda kapıları
2. Oda koridor ve hareket alanları
3. Oda tuvalet ve duş alanları
4. Oda gardırop kullanımları
5. Oda balkon çıkışları
6. Oda içindeki teknik donanımlar değerlendirilmiştir.

3. ENGELLİ ODALARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Engelli odaları mümkünse ana merkez yapının içinde ve zemin katında planlanmalıdır. Ana merkez yapının içinde planlanmasının sebebi restoran ve diğer hizmetlere daha yakın olması gerekliliğidir. Görme zorluğu çeken müşteriler için kapı numarası kapıdan tam kontrast renkte olacak şekilde planlanmalıdır. Tekerlekli sandalye kullanan bireye uygun olarak kapı üzerine yerleştirilmiş göz deliği de düşünülmesi gereken önemli bir ayrıntıdır (Şekil 1).

Şekil 1. Oda kapısı üzerindeki tekerlekli sandalye kullanıcılarına uygun yükseklikteki göz deliği, Limak Atlantis Resort, Belek, 2011

Odadaki kıyafet dolapları ve elektrik düğmeleri tekerlekli sandalyedeki bireyin oturum yüksekliği olan 90-140 cm aralığında olmalıdır. Oda kapısından girildikten sonraki ideal koridor genişliği 90 cm alt sınır olmakla birlikte ideal olarak 120 cm olarak planlanmalıdır (Westcott, 2004). Oda içine yerleştirilecek ve resepsiyon alanı ile irtibatlı özellikle yangın tehlikesine karşı acil yardım düğmesi odalarda olması gereken bir diğer araçtır (Şekil 2). Oda içine yerleştirilen düğmeler konusunda otel yönetiminin engelli müşterilerini önceden bilgilendirmesi gerekmektedir. Ayrıca oda içine yerleştirilecek olan “lütfen rahatsız etmeyiniz” veya “odanın temizlenmesi” isteğine bağlı olarak bir başka ışıklı düğmenin iç mekânda yatağa yakın bir bölgede, oda kapısıyla ilişkili olarak tasarlanması gerekmektedir (Şekil 3). Duyma engellilere yönelik olarak odalarda altyazılı tv bulunabilir; az duyanlar için ise odalarda TV’ye bağlı kulaklı sistemleri önerilmektedir.

Şekil 2. Odada bulunan acil yardım düğmesi, Limak Artlantis Resort, Belek, 2011

Konaklama Yapılarının Engellilere Yönelik Oda Düzenlemelerinin İrdelenmesi

Sekil 3. "Lütfen rahatsız etmeyiniz" veya "Odanın temizlenmesi" isteğine bağlı olarak tasarlanmış yatak başı, oda kapısı bağlantılı düğme, Ramada Otel, Antalya, 2011

Az gören kişiler için mobilya yerleşimi daha önceden konuşulmalıdır. Bu kişileri yönlendirmede yardımcı olan evcil hayvanlar odada kalmak istenirse, evcil hayvanlara yönelik oda içinde bir bölüm ayrılabilir. Ayrıca alerjik kişiler bu odalarda daha sonra konaklamamalıdır. Evcil hayvanlarla ilgili yasaklar da otel rezervasyonu sırasında müşterilerle görüşülmelidir.

Oda içinde geçiş alanları için yatak yanında tekerlekli sandalyenin girebileceği alanların oluşturulması önemlidir. Ayrıca oda da tekerlekli sandalyenin dönebileceği 152,5 cm'lik alanların düşünülmesi gerekir (Kaplan vd., 2010). Oda içinde balkon varsa dışarı çıkmak için eşikler rampalarla desteklenmelidir (Şekil 4).

Şekil 4. Balkona çıkmak için tekerlekli sandalye kullanıcılarına uygun rampalar, Limak Artlantis Resort, Belek, 2011

Engellilere yönelik tasarlanmış otel odalarında mutlaka banyo da engellilere uygun olarak planlanmış olmalıdır. Kapısının dışı koridora açılması gerekir ki ıslak hacminde mekân kazanılsın aksi halde tekerlekli sandalyedeki kişi banyo hacmi darsa kapıyı kapatamaz. Burada amaç herhangi bir yardım almadan tuvalet veya duş bölümüne geçmelerini mümkün kılmaktır. Klozetin kenarlarında tutamak olması ve tekerlekli sandalyeyi koyacak kadar alan olması gerekmektedir (Şekil 5). Klozetin yüksekliği minimum 45 cm ideali ise 50 cm olmalıdır (Westcott, 2004). Ayrıca duş bölümü mümkünse küvetsiz ve eşiksiz olarak planlanmalıdır. Bununla birlikte duşun içinde katlanır bir oturak ve tutamaklar bulunmalıdır.

Şekil 5. Tekerlekli sandalye yanaşma mesafesi olmayan banyo ve yüksek duş, Porto Bello, Antalya, 2011

Lavabonun yerden yüksekliği altına tekerlekli sandalye girebileceği ölçüde en az 70 cm olmalıdır (Westcott, 2004). Buradaki bataryalar el becerisi yetersiz kişiler için zor açılıp kapanmayacak biçimde tercih edilmelidir. Engelli tuvaletinde otomatik sistemli açılır kapanır batarya sistemleri düşünülebilir. Lavabo üzerinde bulunan ayna eğimli bir şekilde yerleştirilmelidir (Şekil 6). Sabunluk, saç kurutma makinesi ve havluluk çok yükseğe monte edilmemelidir.

Şekil 6. Uygun duş çözümü ancak yüksekliği uygun olmayan lavabo ve eğimli olmayan ayna, Rixos Downtown, Antalya, 2011

Konaklama Yapılarının Engellilere Yönelik Oda Düzenlemelerinin İrdelenmesi

Odaların tekerlekli sandalye kullanıcıları için geniş tasarlanması önemlidir. Standart büyüklükte yapılandırılmış odalar, engellilere uygun olarak çözülmeye çalışılsa da belirli darlıklar olduğu görülmektedir. Bunun sebebi de standart tasarlanmış odalar daha sonra engelli odaları haline dönüştürülmektedir. Halı eğer kalırsa tekerlekli sandalye ile üzerinde hareket zorlaşmaktadır. Aynı zamanda koltuk değneği kullanıcıları için de halı güvenlik hissi oluşturmaktadır. Bu sebepten mekânlarda ince halı tercih edilmelidir (Poria et al. 2011).

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

DOLAP İÇİ ASKI YÜKSEKLİĞİ İDEAL ARALIKTA MI?				
Ramada	Porto Bello	Rixos Downtown	Limak Atlantis Belek	Corinthia Tekirova
5	5	5	3	5
ELEKTRİK ANAHTARI YÜKSEKLİĞİ 90-140 CM ARALIĞINDA MI?				
Ramada	Porto Bello	Rixos Downtown	Limak Atlantis Belek	Corinthia Tekirova
1	1	1	1	1
ODADA ACİL YARDIM DÜĞMESİ VAR MI?				
Ramada	Porto Bello	Rixos Downtown	Limak Atlantis Belek	Corinthia Tekirova
5	5	5	1	5
KAPI İLE İRTİBATLI ODA SERVİS DÜĞMESİ VAR MI?				
Ramada	Porto Bello	Rixos Downtown	Limak Atlantis Belek	Corinthia Tekirova
1	5	5	5	5
YATAK YANINA YAKLAŞILABİLECEK KADAR ALAN VAR MI?				
Ramada	Porto Bello	Rixos Downtown	Limak Atlantis Belek	Corinthia Tekirova
1	2	2	1	1
ODA İÇİNDE VEYA BALKONDA EŞİK ENGELLELİRE UYGUN DÜŞÜNÜLMÜŞ MÜ?				
Ramada	Porto Bello	Rixos Downtown	Limak Atlantis Belek	Corinthia Tekirova
3	5	3	1	2
TUVALET YANINDA TEKERLEKLİ SANDALYE KOYACAK KADAR ALAN VAR MI				
Ramada	Porto Bello	Rixos Downtown	Limak Atlantis Belek	Corinthia Tekirova
4	5	4	1	3
TUVALET YANINDA TUTAMAK VAR MI?				
Ramada	Porto Bello	Rixos Downtown	Limak Atlantis Belek	Corinthia Tekirova
1	1	1	1	1
LAVABO YÜKSEKLİĞİ UYGUN MU?				
Ramada	Porto Bello	Rixos Downtown	Limak Atlantis Belek	Corinthia Tekirova
1	1	5	1	1
AYNA EĞİMLİ YERLEŞTİRİLMİŞ Mİ?				
Ramada	Porto Bello	Rixos Downtown	Limak Atlantis Belek	Corinthia Tekirova
1	5	5	1	5

Tablo 1. Araştırma Kapsamında Bulunan Otellerin Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı ‘Yerel Yönetimler için Ulaşılabilirlik’ Teknik El Kitabı ve Avrupa Komisyonu Standartları ‘Engelliler için Erişilebilir Turizm Konusunda Bilgi Geliştirilmesi’ kitapçığı kriterlerine göre değerlendirilmesi (1= mükemmel, 2= iyi, 3=ortalama, 4=kötü, 5= çok kötü).

Yapılan incelemede seçilen beş adet beş yıldızlı otelin odalarının genelde ana binanın zemin katına yerleşmediği ve odalara asansörle ulaşılması gerektiği görülmüştür. Oteller planlanırken engellilere uygun odaların proje safhasında planlanmadığı görülmektedir. Çünkü engelli odaları ve banyoları tekerlekli sandalye geçiş mesafesinden dolayı diğer odalardan büyük tasarlanmaları gerekmektedir. İncelenen bütün otellerde odalar diğer odalarla aynı büyüklükte

tutulmuştur. Hatta banyo hacimlerinde tekerlekli sandalye ile hareket mesafesi olmayan otellerin banyo kapılarının söküldüğü görülmektedir.

5. SONUÇ

Çalışmada görülmektedir ki engelli odası olmasına rağmen beş otelden sadece bir tanesinin giysi askı yüksekliği uygun ölçülerde tasarlanmıştır. Otel odalarında askı yükseklikleri tekerlekli sandalyede oturan bireylere göre programlanmak durumundadır. Elektrik düğmelerinin genel ulaşılabilirlik standartlarında olduğu görülmektedir.

Odalarda acil bir durumda resepsiyonla irtibatlı acil yardım düğmelerinin bulunması gerekmektedir. Bu düğmenin 5 otelden sadece bir tanesinde düşünüldüğü görülmüştür. Yine sadece bir otelde oda kapısı ile irtibatlı oda servis düğmesi vardır. Otel odalarının genelinde yatağa bir taraftan tekerlekli sandalyeyle yaklaşıyorsa diğer taraftan yaklaşılamadığı tespit edilmiştir. Odaların bazılarında banyo ile oda arasında eşik olduğu görülmüştür. Balkon oda arasındaki eşiklerin ise geçici rampalarla çözüldüğü görülmektedir. Tuvalet yanında genellikle tutamak vardır, ama büyük bir çoğunluğunda tekerlekli sandalyenin döneceği ve yanaşma mesafesi düşünülmemiştir. Tek başına lavabo tasarlandığında yüksekliğinin uygun olduğu ancak Hilton tipi lavaboların altına tekerlekli sandalye giremeyecek gibi düşünüldüğü görülmektedir. Lavabo üstü aynaları ise beş otelden sadece ikisinde eğimlidir. Çalışmada Limak Atlantis Belek Otelin, kapı ile irtibatlı oda servis düğmesinin bulunmaması haricinde diğer tüm kriterlere tam olarak uygun olduğu tespit edilmiştir. Diğer 4 otelde ise kriterlerin pek çoğuna uyulmadığı gözlemlenmiştir. 5 otelin tamamında da tam olarak uyulan tek bir kriter tespit edilmiştir. Bu kriter elektrik anahtarı yüksekliği 90-140 cm aralığında olması kriteridir.

Konaklama yapılarında engellilerin daha rahat bir tatil yapabilmeleri için iç mekân tasarımlarında dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıdaki gibi belirlenmiştir;

- Engellilere yönelik tasarlanmış odalarda koridorlar geniş tutulmalı, banyo kapıları koridora doğru açılmalı, mekan eşiklerden arındırılmış olmalı ve balkon çıkışlarında yükselti veya eşik varsa geçici rampalarla desteklenmelidir.
- Oturma yüksekliğindeki kişilerin erişebileceği yükseklikte göz deliği, elektrik düğmesi, kapı kolu, giysi askısı ve raf tasarlanmalıdır. Oda içindeki mobilya ve yatak tekerlekli sandalye ile yanaşılacak biçimde programlanmalıdır. Banyo hacminde tekerlekli sandalyenin dönebileceği kadar ortada boşluk bulunmalı, lavabo ve klozet erişim yüksekliğinde olmalıdır. Küvet hiç uygun bir çözüm olmamakla birlikte duş bölümü de eşiksiz tasarlanmalıdır.
- Engelli bireyler sadece tekerlekli sandalye kullanıcıları olarak düşünülmemeli görme, işitme ve hareket zorluğu çeken bireyler de yapılan bu tasarımdan faydalanabilmelidir. Örneğin duyma güçlüğü çeken bireyler için altyazılı TV sistemi önerilebilir.

TC. Kültür ve Turizm Bakanlığının aşağıdaki alanlarda öncü rol üstlenebileceği düşünülmektedir (TÜRSAB, 2008):

- Bakanlık Eğitim ve Araştırma Müdürlüğü tarafından otel ve restoran gibi turistik işletmelere, engelli pazarının potansiyeline yönelik eğitim çalışmaları verilebilir.
- Bakanlık ve TÜRSAB Engelsiz Turizm Komitesi işbirliğiyle, her yıl engellilere en iyi hizmeti veren işletmelere özel ödül verilebilir.
- Yalnızca engellilere yönelik hizmet vermek amacıyla yapılan işletmelere özel yatırım teşvikleri verilebilir.
- Bakanlık yalnızca bu özel pazara yönelik ürünleri içeren broşür, CD gibi tanıtım materyalleri üretebilir.
- Bakanlık, turistik işletmelerin engellilere yönelik sundukları ürünlerini geliştirmelerini teşvik etmek amacıyla bu işletmelere özel sertifika verilebilir.

Sonuç olarak, araştırma kapsamında bulunan beş yıldızlı otellerin çoğunda engelliler için uygun olmayan ve sadece yapılmış olmak için tasarlanan mekânlardan oluşturulduğu tespit edilmiştir. Bu durumun ülkemizin Turizm Başkenti olarak bilinen Antalya İli'ne hiç yakışmadığı görülmektedir. Bu durumun düzeltilmesi için Turizmcilerin, Akademisyenlerin, İç Mimarlar-Mimarlar Odası'nın ve Yerel yönetimlerin bir araya gelip bu soruna farklı açılardan çözüm aramaları gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Darcy, S. ve Pegg, S. 2011. Towards Strategic Intent: Perceptions of disability service provision amongst hotel accommodation managers. *International Journal of Hospitality Management* (30) 468-476.
- Kaplan, H., Yüksel, Ü., Gültekin, B., Güngör, C., Karasu, N., Çavuş, M. 2010. Yerel Yönetimler için Ulaşılabilirlik Teknik El Kitabı, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara.
- Kilimci, 2008. Turizm engel tanımaz. *Engelli Turizm* 5; 257-261.
- Öztürk, Y., Yaylı, A., Yeşiltaş, M., 2008. Is the Turkish tourism industry ready for a disabled customer's market? The views of hotel and travel agency managers. *Tourism Management* (29) 382-389.
- Panero, J., Zelnik, M. 1979. Human dimension and interior space: a source book of design reference standards. Architectural press, s:320, London
- Poria, Y., Reichel, A., Brandt, Y. 2011. Dimensions of hotel experience of people with disabilities: an exploratory study. *International Journal of Contemporary Hospitality Management* Vol. 23 No. 5, s:579, 2011.
- Resmi Gazete 2005. Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişki Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr> (Erişim tarihi: 20.01.2012).
- TÜRSAB, 2008. Dünyada ve Türkiye'de Engelsiz Turizm Pazarı. TÜRSAB Ar-Ge Departmanı Raporu.
- Westcott, J., 2004. Improving information on accessible tourism for disabled people, Official Publications of the European Communities, Italy.
- WHO (World Health Organization) ve WB (World Bank) 2011. World report on disability 2011.
- Yau, K. M., McKercher, B., Packer, T. L. 2004. Travelling with disability, More than a access issue, *Annals of Tourism Research*, Vol. 31, No. 4, 958.